FATHER IOAN SABĂU (1914-2009): WORTHY SERVANT OF CHRIST AND CONFESSOR OF THE RIGHT FAITH

Nicolae Jorza (Nifon)
PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Nicknamed „the patriarch of Hunedoara County", Father Ioan Sabău (1914-2009) served the Romanian Orthodox Church for 73 years in an exemplary way. His word lighted in his fullness as light set on a candlestick, to give light to all (Mt 5:13) though he kept the faith alive among the sons of our people Romanian. In full Communist era, Father Ioan Sabau managed to build a true cathedral, in Vinerea, in today's known Alba County. This fact was considered as an act of defiance against the political regime who then triggered an endless suffering, in which has acquired a martyr's crown of Jesus.

Keywords: Priest Ioan Sabău, Romanian Orthodox Church, Ministry, Church from Vinerea, Church from Bobâlna.

Introducere

Studiul de faţă încearcă să surprindă profilul pastoral al unui vredinc preot şi mărturisitor din părţile Hunedoarei, oferind totodată un bogat izvor de strategii pastorale pe care le poate folosi şi azi orice preot slujitor al Domnului Iisus Hristos.

Fiind conceput sub forma unui viu itinerar pastoral, studiul nostru este structurat în trei mari capitole: 1) Capitolul I prezintă începuturile activităţii pastorale a părintelui Ioan Sabău; 2) Capitolul al II – lea, care reprezintă centrul de greutate al acestui studiu, descrie pastoraţia desfăşurată în parohia de la Vinerea (jud. Alba); 3) Capitolul al III – lea surprinde câteva aspecte ale slujirii preoţeşti a părintelui Ioan Sabău după ieşirea din închisoare, când a început să fie permanent urmărit de Securitate.

În această cercetare ne propunem să oferim preoţilor, şi nu numai, un exemplu concret de slujire al misiunii preoţeşti, chiar şi în condiţii de prigoană asupra Bisericii Ortodoxe Române. Am dorit să ne oprim şi asupra personalităţii părintelui Ioan Sabău deoarece considerăm că este prea puţin cunoscut în mediul academic, iar activitatea sa pastorală şi misionară poate fi o importantă sursă de inspiraţie pentru toţi preoţii din zilele noastre.

Întrucât s-a scris destul de puţin, până în prezent, cu privire la activitatea pastoral-misionară a părintelui Ioan Sabău, principalele surse folosite de noi în acest studiu se constituie atât din bibliografia avută la dispoziţie cât şi din interviurile luate de noi unor oameni care l-au cunoscut personal. La acestea se adaugă o sursă importantă şi nevalorificată, până în momentul de faţă, anume: dosarul de urmărire penală şi cel informativ al părintelui Ioan Sabău de la C. N. S. A. S.

Capitolul I. Începutul activităţii pastorale a Părintelui Ioan Sabău

Părintele Ioan Sabău s-a născut la 20 octombrie 1914, satul Folt, judeţul Hunedoara. A făcut şcoala primară în satul natal (1920-1924) și apoi a urmat Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu" din Orăştie (1924-1931). După absolvirea liceului, tânărul Ioan Sabău s-a înscris la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, unde a avut profesori străluciţi, de la care a dobândit o aleasă cultură şi

dragoste de neam. A fost iubit şi foarte apreciat de dascălii săi. În anul 1935 a încheiat studiile la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, luându-şi licenţa cu note maxime. În același an, după căsătorie, a solicitat Mitropolitului Nicolae Bălan o parohie. A fost trimis la Ceru-Băcăinţi, nu departe de locurile natale, într-o comunitate care de peste cinci zeci de ani era lipsită de preot. A fost hirotonit diacon, apoi preot la 29, respectiv 30 decembrie 1935. După mai puțin de doi ani, în 1937, mitropolitul ardelean l-a mutat pe părintele Ioan Sabău în parohia hunedoreană Renghet, cu misiunea de a vindeca o rană învechită acolo: concubinajul. În 1940 este transferat în parohia Vinerea, astăzi cartier al oraşului Cugir, jud. Alba. Părintele s-a dedicat cu totul ridicării bisericii de aici, lucru greu dacă avem în vedere că era în plină epocă comunistă. Dragostea de care se bucura din partea credincioşilor din parohia sa şi din împrejurimi au atras invidia reprezentanţilor regimului, care nu reuşeau să se impună în toate pârghiile societăţii rurale. Din aceste motive, în mai multe rânduri, părintele a fost arestat şi închis, condamnarea cea mai lungă fiind executată în temniţa Aiudului. După eliberare, fiind considerat un „om periculos" de regimul comunist nu a fost admis într-o parohie de grad superior, ci tot într-o parohie mică, de ţară, la Bobâlna, judeţul Hunedoara (1 octombrie 1964). A trecut la cele veşnice în 16 februarie 2006, dormindu-şi somnul de veci în cimitirul bisericii din Bobâlna.

1. 1. „Cea mai văduvită parohie"

Din spusele Părintelui Ioan Sabău deducem că, după ce a fost hirotonit (25 decembrie 1935), a primit, aşa cum mărturisea acesta, „cea mai văduvită parohie". Este vorba despre parohia *Ceru Băcăinţi* din judeţul Alba (pe atunci în judeţul Hunedoara), un sat de munte situat la nord de râul Mureş, risipit pe nişte dealuri.

El povesteşte, amintindu-şi despre acest episod, zicând că „m-am căsătorit cu o bucovineancă. Amândoi eram săraci. M-am dus în audienţă la mitropolitul Nicolae Bălan, pentru a-i cere o parohie. El avea un fel de rezervă faţă de absolvenţii de la Cernăuţi, deoarece, într-un an, toţi studenţii de la Sibiu fugiseră la Cernăuţi, goniţi de taxele prea mari şi de rigurozitatea exagerată existente la Sibiu. Mitropolitul Bălan mi-a spus: «Nu am decât câteva parohii pentru studenţii de la Sibiu. Nu am nimic vacant la nivelul vostru, al celor de la Cernăuţi!». Văzusem lista cu parohiile vacante înainte de a merge la el şi i-am spus: «Am văzut că aveţi multe parohii vacante.» «Da, mi-a răspuns, dar acolo nu merge nimeni». «Daţi-mi mie una dintr-acelea». S-a mirat. «Care să ţi-o dau?», a întrebat. «Cea mai văduvită parohie», am spus. Aşa a şi fost. A pus degetul pe una şi a zis: «Aici n-a fost preot de 50 de ani»"[1].

Începutul a fost foarte greu întrucât parohia număra 30 de case, toate împrăştiate pe dealuri. Casa parohială era aproape de biserică, dar cu totul dărăpănată, găurită şi plină de igrasie. "Ea nu fusese niciodată locuită fiindcă acolo nu au stat preoţii, din cauza condiţiilor grele de viaţă. Când venea apa mare pe vale, aducea bolovani grei, care izbeau direct în casă. Peste toate, noaptea urlau lupii pe-afară de te treceau fiorii, iar prin casă mişunau şobolanii, încât trebuiau să stea de pază, cu rândul"[2], ca nu cumva şobolanii să muşte fetiţa.

Oamenii locului, care fuseseră lipsiţi atâta vreme de îndemnurile şi rugăciunile unui preot duhovnic, s-au apropiat sufleteşte de părintele Ioan şi curând l-au îndrăgit, urmându-i sfaturile şi ascultându-i chemările către rosturile lor veşnice şi către viaţa Bisericii. Părintele a încercat să aducă noutăţi în viaţa lor spirituală precum: în Postul Mare făcea slujbe în fiecare zi, la care participau mulţi dintre credincioşi, cu toate că drumul de întoarcere către casă dura, pentru unii,

[1] www.formula-as.ro/2001/491/spiritualitate-39/spiritualitate-2734 (site accesat în data de 22 07. 2016).
[2] Interviu cu doamna Maria-Cecilia Sabău, fiica Părintelui Ioan Sabău, realizat în data de 27.08.2015.

până târziu în noapte, sau chiar înspre dimineaţă; a înfiinţat un modest cor bisericesc, îndemnându-i pe copii să cânte la slujba pavecerniţei.

În mai puţin de doi ani (1935 - 1937), cât a păstorit în parohia *Ceru Băcăinţi*, părintele Ioan a contribuit la reparaţia radicală atât a bisericii cât şi a casei parohiale. Totodată a sprijinit zidirea unei şcoli pentru copiii din localitate.

Astfel, în urma zelului misionar şi a activităţii sale pastorale din această parohie săracă, a fost remarcat de către ierarhul său, care l-a rânduit şi l-a trimis spre a rezolva o problemă morală şi stringentă în Satul Renghet din cuprinsul eparhiei Sibiului.

1. 2. Apostol şi misionar în parohia Renghet

Într-un sat din apropiere de *Folt*, judeţul Hunedoara, la *Renghet*, exista o rană morală învechită: concubinajul. În acel sat erau 40 de familii de concubini, dintre care unii trăiau necununaţi de peste 50 de ani. Mitropolitul Nicolae Bălan l-a trimis acolo pe părintele Ioan ca să rezolve problema, spunându-i: „Ai misiunea să-i cununi!”[3] Părintele s-a apucat de treabă, încercând să-i convingă pe oamenii din sat să se cunune.

Însă, misiunea părintelui la Renghet s-a lovit de împotrivirile multor oameni, care-l înfruntau pe părintele cu aceste cuvinte: „Cum stă regele necununat, noi de ce nu putem să stăm?”[4] Fiindcă se ştia faptul că regele Carol al II-lea îşi alungase soţia legitimă, pe regina Elena a Greciei, care era ortodoxă, şi trăia în concubinaj cu o altă femeie, Elena Lupescu. Aflându-se strâmtorat între conştiinţa misiunii sale preoţeşti şi înfruntările venite din partea enoriaşilor săi, părintele Ioan a mers la mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, şi i-a spus: „De cei de la Renghet mă ocup eu, dar cine se ocupă de problema regelui?! Eu la Renghet mă duc şi-i cunun, dar la rege nu mă pot duce, acolo cred că trebuie să rezolvaţi preasfinţia voastră problema.”[5]

După multă stăruinţă şi zbucium sufletesc, părintele Ioan a izbutit să-i cunune pe toţi cei din Renghet, pe unii dintre ei aflaţi chiar pe patul de suferinţă. A căsătorit chiar şi om în vârstă de 80 de ani, care era orb, cu bătrâna lui. Cu multă înţelepciune părintele n-a invitat pe nimeni la această cununie, ca să nu râdă oamenii de ei, că mirele şi mireasa au o asemenea vârstă.

În cei trei ani de păstorire a părintelui Ioan la Renghet (1937-1940) a fost reparată biserica şi s-a cumpărat o casă parohială cu dependinţele necesare şi grădină cu pomi fructiferi.

Talanţii, mulţi la număr, stăteau tăinuiţi în sufletul părintelui Ioan asemenea unei comori ascunse în pământ. Spre dezgroparea lor, Dumnezeu i-a rânduit o altă mare şi grea lucrare în Biserică.

Capitolul 2. Ziditor de suflete şi ctitor de biserică

În anul 1940 părintele Ioan Sabău a fost transferat, prin concurs, la parohia *Vinerea* (judeţul Alba), pe atunci în judeţul Hunedoara. Aici avea să slujească şi să desfăşoare o deosebită activitate timp de optsprezece ani.

2. 1. Activitatea socială şi comunitară

Parohia de la *Vinerea* nu era deloc uşoară deoarece, potrivit mărturiilor celor care încă mai sunt în viaţă, în *Vinerea* trăiau în vremea aceea şi oameni cuminţi, ţărani aşezaţi, dar şi destui oameni intriganţi, ambiţioşi, pătimaşi, cu năravuri urâte, care nu l-au primit pe părintele cu braţele deschise. Două familii mai importante îşi disputau întâietatea şi influenţa în comună. Vrajba era mare şi se întemeia pe considerente politice: unii erau ţărănişti iar ceilalţi liberali. Când părintele a fost numit preot în Vinerea, a întâmpinat multă ostilitate din partea uneia dintre aceste două familii, care ar fi dorit să impună preot pe altcineva, unul din fiii satului. Doamna

[3] Interviu cu Doamna Maria-Cecilia Sabău, realizat în data de 04.06.2015.
[4] Interviu cu monahul Moise de la Mănăstirea Oașa, realizat în data de 22.09.2015.
[5] Conform relatării doamnei Maria-Cecilia Sabău, interviu realizat în data de 04.06.2015.

Lucreţia Herlea, în vârstă de 85 de ani, îşi aminteşte spunând că: „Când or auzit că vine popa din Folt la Vinerea, cei din neamul lui Macarie or trimis pe unul de-al lor ca să-l înfrunte, să-i spună că nu-l vor preot, fiindcă ei aveau de gând să aducă acolo un alt preot. Şi s-o pornit acela băţos spre Folt, să-i spună părintelui că n-are ce căuta la Vinerea, fiindcă vinerenii nu-l vor. Şi ducându-se la dom' părinte, pe drum era un om cu carul, cu vacile, care s-o înglodat în noroi de nu mai putea să iasă. Trecea unul, trecea altul, da' nici unul nu l-o ajutat. Tocmai atunci venea şi părintele cu căruţa. Şi cum l-o văzut, iute puse părintele mâna la roată şi-l ajută pe bietul om să iasă din ogaşă. N-avu treabă că-i noroi şi că se murdăreşte. Iar omul acela băţos, când o văzut cum l-o ajutat părintele pe acel om, n-o mai putut să-i spună nimic şi s-o întors acasă şi le-o spus la toţi întâmplarea, adăugând: Cum să-l înfrunt eu pe omul acesta?"[6]. Aşa a câştigat părintele inima celor din Vinerea. În cele din urmă, părintele a izbutit să facă pace în sat, mijlocind o căsătorie între doi tineri din cele două familii învrăjbite.

Părintele s-a dovedit un iubitor, dar şi un creator de tradiţii în Vinerea. Prin aceste tradiţii, viaţa satului era împletită cu viaţa Bisericii şi se realiza, în acelaşi timp, o unitate sau o înfrăţire între oameni. Aşa, de exemplu: vinerenii fiind mari cultivatori de vie, de sărbătoarea Cuvioasei Parascheva de la Iaşi (14 octombrie) se făcea slujbă în cinstea sfintei, iar apoi părintele Ioan dădea dezlegare la culesul viilor. Înainte de Cuvioasa Parascheva, înainte de a primi dezlegarea dată de părintele, nimeni nu îndrăznea să intre în vie să culeagă, decât cel mult cu o corfiţă[7], pentru familie. După ziua de 14 octombrie, după ce trecea sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva, culesul viilor se transforma într-o adevărată sărbătoare sătească.

Părintele a mai introdus o tradiţie nouă, numită acolo, în sat, „a păştenilor".[8] Această tradiţie se menţine în satul Vinerea până în prezent. *Păştenii* se spovedesc şi se împărtăşesc în Joia Mare, purtând haine tradiţionale româneşti. Potrivit acestei tradiții, se face slujbă de sfeştanie la casa de unde se aduce pâinea pentru Paşti; apoi, *păştenii* împodobesc lumânările de Paşti, ciuberele[9] cu vin şi toată biserica. Iar ca o recunoaşte a faptului că cei plecaţi sunt vii şi prăznuiesc împreună cu cei rămaşi, se face parastas pentru cei care sunt născuţi deodată cu *păştenii*, dar s-au mutat din viaţă.

Părintele Ioan a fost permanent prezent în mijlocul comunităţii. Nu propovăduia doar cu vorba, ci şi împlinea cele ce îi învăţa pe enoriaşii săi. În anul 1948 au fost inundaţii mari în satul Vinerea. În unele locuri apa ajungea chiar şi până la podul casei. Localitatea Vinerea este aşezată între două dealuri, ca într-o albie. De aceea, atunci când a venit apa mare, era să ia podul pe care se trecea între cele două dealuri. Vinerenii îşi amintesc cum numai părintele a avut curajul să intre în apă, legat cu funii, cu securea în gură, ca să lege podul. Astfel de amintiri au rămas neşterse în memoria celor care au fost de faţă şi au avut darul să le sporească mult încrederea în păstorul lor.

Doamna Maria Sabău, fiica părintelui, își amintește: „În anul 1947 a venit din Moldova un vagon plin de copii ai moldovenilor. În Moldova era foamete mare, oamenii se hrăneau cu jir (ghindă) şi scoarţă de copaci, încât bieţii copii erau slabi, cu braţele subţiri şi cu burţile mari, din cauza jirului. Copiii au fost împărţiţi pe la oamenii din sat. Fiecare alegea copiii care erau buni să

[6] Interviu cu doamna Lucreția Herlea din Vinerea, realizat în data de 15.07. 2015.
[7] Corfiță = coș din nuiele, de dimensiuni mai mici.
[8] Întrucât acolo era mereu dezbinare când trebuia să se hotărască cine să dea *Paştile*, părintele le-a propus ca soluție următoarea: cei care împlinesc în acel an 60 de ani, aceia să dea *Paştile*. Cei în cauză au primit numele de „păşteni". În felul acesta ajungea, pe rând, fiecare familie să dea *Paştile* şi, întrucât „păştenii" erau din mai multe familii deodată, nu era toată cheltuiala şi toată greutatea asupra unei singure familii.
[9] Ciubărul este un vas mare făcut din doage de lemn și prevăzut cu toarte, având diferite utilizări.

mai facă şi câte o treabă pe-acasă, la animale, la plug… După ce sătenii şi-au ales copiii pe care au vrut să-i ţină, au rămas şapte copii, pe care nu i-a luat nimeni. Iar tata, ce să facă? A venit cu ei acasă şi i-a ţinut pe toţi."[10]. Acest gest de iubire creştinească dobândeşte semnificaţii şi mai bogate dacă avem în vedere faptul că familia părintelui trăia în condiţii deosebit de modeste, iar doamna preoteasă era suferindă de cancer.

Amintirea părintelui Ioan a rămas vie în sufletele credincioşilor din Vinerea şi toţi cei care-şi amintesc de sfinţia sa sunt copleşiţi de simţăminte sfinte, de lacrimi şi de dor faţă de păstorul lor, pe care-l socotesc că a fost „un înger de la Dumnezeu trimis"[11].

2. 2. Activitatea culturală

În anul 1946, părintele Ioan a înfiinţat la Vinerea Asociaţia „Sfântul Gheorghe" cu scopul de a atrage tineretul la biserică şi de-a se ocupa de educaţia lui religios-morală. Era o asociaţie cu caracter religios-moral în care erau antrenaţi mulţi tineri, unii elevi de liceu, alţii studenţi la Agronomie, Medicină, Conservator şi care activa numai în timpul când elevii şcolilor secundare veneau în vacanţe. În ea erau primiţi numai tineri români, de religie ortodoxă. Nu erau primiţi tineri de alte naţionalităţi şi nici tineri fără şcoală. Părintele făcea cu ei piese de teatru cu subiecte religioase, concerte, unii rosteau poezii scrise de ei, alţii susţineau conferinţe[12]. Ca să poată pregăti corul, pe patru voci, părintele şi-a cumpărat chiar şi o vioară şi a luat lecţii cu un profesor. La slujbe, corul era condus de o femeie de rând, „nana Maria Jinu", care, desi era o femeie simplă, avea aptitudini muzicale deosebite. Doamna Lucreţia Herlea, din satul Vinerea, îşi aminteşte despre aceasta următoarele: „Dom' părinte, din altar, suna cu fluiericea tonul care trebuia şi nana Maria ne dădea melodia la fiecare voce şi începeam a cânta. Nu pot să vă spun ce bucurie era pe noi!... Trăiam zile cu foarte multă bucurie, cum nu mai reuşim să trăim acum. Când era de venea Postul Crăciunului, nu ştiam cum să facem să învăţăm colindele... Dacă unul zicea că ştie un colind, repede îl învăţam toţi. Ne mutam cu corul când la unul, când la altul, ca să nu stăm tot într-un loc, că era greu. Colindam pe lumina de la sobă, că nu era curent electric. Cu atâta bucurie aşteptam seara de Crăciun ca să plecăm, şi cât ne mai zdrumicam[13] să cântăm frumos şi tot ce primeam ofeream pentru Sfânta Biserică. Că oamenii, când vedeau pe părintele, le era ruşine să dea mai puţin, că ştiau că pentru biserică adună banii."[14].

Activitatea legată de Asociaţia „Sfântul Gheorghe" nu era bine văzută de cei care deţineau puterea în stat, deoarece se considera că ea a fost întemeiată pentru a face o activitate potrivnică organizaţiilor de tineret „progresiste". În vremea aceea, în sat activa o astfel de organizaţie, cu numele „Organizaţia Tineretului Sătesc", care era în dușmănie şi în concurenţă cu Asociaţia „Sfântul Gheorghe". Din astfel de considerente, activitatea desfăşurată în cadrul Asociaţiei „Sfântul Gheorghe" a fost unul dintre capetele de acuzare ale părintelui. Ulterior, ea a şi fost desfiinţată. Dar a rămas neştearsă în memoria celor care au activat în ea, care cu multă emoţie îşi amintesc chiar unele replici pe care le aveau de rostit în piesele de teatru.

2. 3. Zidirea bisericii din Vinerea

În centrul activităţii pastorale desfăşurate de părintele Ioan Sabău la Vinerea s-a aflat, fără îndoială, ridicarea bisericii cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae". Biserica era o adevărată catedrală, un monument impresionant de arhitectură, care uimeşte nu numai prin frumuseţea şi armonia ce

[10] Interviu cu doamna Maria, fiica părintelui Ioan Sabău, realizat în data de 27.08.2015.
[11] Interviu cu doamna Lucreţia Herlea, realizat în data de 15.07. 2015.
[12] Aceste aspecte din activitatea Asociaţiei „Sfântul Gheorghe" se regăsesc şi în procesul verbal de interogatoriu aflat în ACNSAS, arhiva operativă, dosarul P 15054, vol. 1, fila 27.
[13] Ne zdrumicam = ne străduiam.
[14] Interviu cu doamna Lucreţia Herlea, realizat în data de 15.07. 2015.

există între pictură şi sculptură, dar şi prin faptul că o biserică atât de măreaţă a fost construită şi sfinţită în plină epocă comunistă. A fost o jertfă atât din partea comunităţii, care pe atunci era destul de restrânsă, dar mai ales din partea părintelui Ioan care în fiecare piatră, în fiecare detaliu din construcţia bisericii a pus ceva din sufletul său. Nimeni nu poate spune cât s-a zbătut părintele pentru a ridica acest locaş Domnului, câte lacrimi, câte rugăciuni, câte drumuri, câtă frământare… Numai dacă zidurile ar putea prinde grai şi fiecare piatră, fiecare cui, fiecare lemn şi-ar spune povestea lui, doar atunci am putea înţelege că în zidurile bisericii e împreună-zidit ceva din sufletul părintelui, ceva din viaţa lui.

Biserica a fost sfinţită în anul 1957, în 20 octombrie (duminica). Sfinţirea bisericii nou ridicate a fost pecetluită de jertfa părintelui căci, a doua zi după sfinţire, părintele Ioan a fost arestat, primind cea mai lungă şi mai grea condamnare dintre toate cele pe care le primise până atunci.

Până la venirea părintelui Ioan în Vinerea, satul cuprindea aproximativ două mii de suflete. Exista acolo o bisericuţă mică în care abia încăpeau şaptezeci de oameni. În anul 1936 se pusese și temelia unei noi biserici de către preotul paroh Nicolae Cerbicean, dar acesta trecuse la cele veşnice în 1940. Năzuinţa părintelui de a continua construcţia bisericii era destul de greu de împlinit întrucât, la acea vreme, satul era împărţit în două tabere, învrăjbite între ele, despre care am amintit mai sus. Însă, unul dintre talanţii părintelui Ioan a fost acela că a ştiut cum să lucreze cu oamenii, a ştiut să-i câştige înspre Biserică, a avut darul de a-i însufleţi şi-a le aprinde râvna pentru casa lui Dumnezeu.

Părintele Ioan avea în parohie un consiliu format din oameni bătrâni, numit „sfatul bătrânilor”, cu care se consulta şi nu făcea nimic fără ei. De asemenea, avea şi un grup de patruzeci de bătrâne evlavioase împreună cu care, ori de câte ori era vreo situaţie mai grea, ajuna şi se ruga (uneori până la patruzeci de zile) şi în felul acesta, cu ajutor ceresc, depăşea piedicile. Obişnuia părintele să spună: „Cu bătrânele din Vinerea am ridicat eu biserica!...”[15]

La construirea bisericii, părintele a fost permanent prezent, urmărind fiecare detaliu constitutiv al lucrării. Uneori îi ajuta pe muncitori: urca pe schelă, căra găleţile cu mortar etc. Mărturiseşte fiica părintelui: „Nu numai că a adus toate cuiele cu spatele (lăzi de cuie a adus de la Câmpia Turzii), dar a şi fost prezent când s-a bătut fiecare cui. Nu erau trenuri potrivite, nu se potriveau legăturile şi de multe ori venea şi cu ocazie. Uneori chiar cu ruşi, căci erau veniţi ruşii în ţară. Ar fi putut chiar să-l împuşte, că multe se mai întâmplau în vremea aceea… A făcut eforturi extraordinare: se ducea după cuie, se ducea după tablă, după cărămizi… Nu ştia din ce să mai scoată bani. La un moment dat, s-a dus la episcopie şi şi-a amanetat salariul pe zece ani înainte”[16].

Legat de construcția bisericii, doamna Lucreția Herlea din Vinerea își amintește că părintele „când avea nevoie de bani pentru biserică, mergea de împrumuta de la cei de care auzea că vindeau animale, apoi făcea rost din altă parte şi-i dădea înapoi şi tot aşa... Absolut fiecare leu era scris în registrele de evidenţă”[17].

După înfiinţarea Asociaţiei „Sfântul Gheorghe”, părintele mergea cu tinerii din asociaţie la Cugir şi prin împrejurimi şi prezenta piese de teatru, iar banii care se adunau erau destinaţi ridicării bisericii. De multe ori, părintele făcea pelerinaje cu credincioşii din Vinerea până la Mânăstirea Afteia, iar la întoarcere, fiecare credincios trebuia să aducă o piatră mare, fiecare după

[15] Conform relatării doamnei Maria-Cecilia Sabău, în interviul realizat în data de 15.07.2015.
[16] Interviu cu doamna Maria, fiica părintelui Ioan Sabău, realizat în data de 27.08.2015.
[17] Interviu cu doamna Lucreţia Herlea, realizat în data de 15.07.2015.

puterile lui, din vale şi până sus în deal, unde se construia biserica, deoarece nu era drum, decât o potecă cât puteai urca cu piciorul[18].

Între anii 1946-1948, părintele Ioan rămăsese fără fonduri şi nu mai putea continua lucrările la biserică. Încă de dinainte de primul război mondial, mai mulţi români din comuna Vinerea se stabiliseră în America. În anul 1948, părintele a întocmit un memoriu către românii din America, originari din Vinerea, prin care îi ruga să ajute, cum vor putea, la construirea noii biserici din Vinerea. El fusese sfătuit să facă aşa de către rudele acestora din Vinerea, de către cunoscuţii cu care cei plecaţi copilăriseră şi de către unii care fuseseră şi ei în America. dar se repatriaseră. Memoriul a fost multiplicat în 3-4 exemplare şi trimis pictorului Niţulescu din Bucureşti, ca să-l expedieze par-avion. Pictorul a răspuns părintelui printr-o scrisoare cum că l-a expediat. Scrisoarea pictorului a ajuns pe mâna Securităţii şi a fost izvorul multor suferinţe ale părintelui. Din America nu a venit nici un ajutor. În acelaşi scop, pentru a obţine ajutor pentru biserică, părintele a scris şi unui vinerean stabilit la Bruxelles. Dar nici din partea aceluia n-a putut primi ajutor, deoarece i-a răspuns părintelui că nu se pot trimite bani în România[19].

Cei de la Securitate credeau că în memoriu au fost scrise lucruri care ar contribui la ponegrirea ţării în afara hotarelor. Cuprinsul memoriului îl cunoaştem din dosarul de anchetă al părintelui Ioan. În cadrul unui interogatoriu din ziua de 12 februarie 1959, părintelui Ioan i s-a dat hârtie şi cerneală şi i s-a cerut să refacă, din memorie, acel memoriu adresat românilor din America. Părintele a răspuns că poate să-l redea cu aproximaţie, deoarece îşi aminteşte părţile esenţiale ale lui, doar că nu-şi mai aminteşte anumite pasaje din Sfânta Scriptură pe care le folosise în memoriul iniţial. Cu un scris care trădează un organism extenuat, părintele a aşternut pe hârtie următoarele:

„Fraţi vinereni,

Ne spune Sfânta Scriptură că vorba bună de la un frate din depărtare este ca un pahar de apă pe vremea secerişului, întins lucrătorului însetat. De la mare depărtare şi de pe uliţele copilăriei voastre vă aducem şi noi vorbă bună, noi, consătenii voştri de odinioară, unii rudenii ale voastre.

Copilăria voastră depănată în amintiri, în ceasuri de nostalgie, nu se poate smulge de plăcutele crâmpeie din zilele de sărbători, când voi zburdaţi ca nişte mieluşei în jurul bisericuţei vechi din cimitir. Vă aduceţi aminte că, încă din vremea copilăriei voastre, ea era veche şi neîncăpătoare. De pe atunci se vorbea intens de o biserică mai potrivită pentru satul vostru mare. Însăşi fatalitatea a vrut ca să pună în acţiune gândul credincioşilor de aici căci, în două rânduri, două incendii au mistuit-o aproape în întregime. Materialul a fost strâns şi şantierul de muncă gata de-a porni, dar – după cum vă amintiţi – s-au aprins flăcările primului război mondial şi din toată truda generaţiei de atunci n-a mai rămas nimic. Au venit ani de refacere, s-au scurs două decenii până când am putut reînnoda firul şi în anul 1937 am săpat fundamentul pentru noua biserică. Cu elan şi cu zor am lucrat până în anul 1941, când un nou război ne-a fost impus şi peste plaiurile noastre s-a semănat jalea – floarea tineretului nostru şi a bărbaţilor în pline puteri a trebuit să se macine pe câmpuri de bătaie. Cu femei văduve, orfani şi bătrâni n-am putut duce jugul nostru, fiind secătuiţi de orice vlagă. Acum suntem într-o perioadă de refacere cu atâtea ruine rămase pe ale noastre meleaguri. De curând a avut loc o explozie a unui depozit de muniţii din apropierea satului nostru. Biserica ne-a devenit cu totul improprie serviciului divin; am fost nevoiţi să reluăm firul, dar anemicele noastre puteri nu ne ajută. Ne spun fraţii vinereni, care v-au

[18] Mihai Cimbru, *Părintele Ioan Sabău – un vrednic slujitor al lui Hristos şi al neamului românesc (1914-2009)*, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2015, p. 24.
[19] ACNSAS, arhiva operativă, dosarul P 15054, vol. 1, fila 48.

fost tovarăşi de muncă pe acele locuri pe care voi vă duceţi viaţa, că-şi aduc aminte că, încă pe vremea când şi ei erau pe-acolo, v-aţi gândit să strângeţi ceva fonduri pentru biserica noastră. Acum venim să vă rugăm călduros să readuceţi firul acesta în amintirea voastră şi, pe cât vă este posibil, să ne ajutaţi, înzdrăvenind plăpânda noastră fire. Vă asigurăm că, după cum bolnavului în agonie i se luminează chipul făcându-i-se o transfuzie de sânge, tot aşa şi ajutorul vostru va constitui pentru noi un reazim de readunare a forţelor noastre.

Bunul Dumnezeu să vă rânduiască zile ca să puteţi cândva sosi în satul vostru ca să vă rugaţi în biserica pentru care acum vă cerem obolul, iar noi vă asigurăm că, de fiecare dată când ne vom pleca genunchii, ne vom aduce aminte şi de voi.

În numele credincioşilor din satul copilăriei voastre,

Pr. Ioan Sabău”[20].

Regimul de atunci se simţea nu numai ameninţat, dar şi oarecum stânjenit de oameni vrednici ca părintele Ioan, fiind silit să recunoască, direct sau indirect, că printre cei care-i slujeau interesele nu puteai găsi oameni de asemenea valoare. Povestea părintele Ioan despre sine următoarele: „În plin comunism, eu am sfinţit o biserică... Comuniştii s-au simţit foarte jigniţi; au ajuns să spună într-o şedinţă la toţi comuniştii lor, în Deva: «Mă, popa din Vinerea pune aurul pe pereţi, iar voi nu sunteţi în stare să faceţi un pod!». Fiindcă eu, când pictam biserica, veneam noaptea în gară la Şibot, la ora 02:00, când venea acceleratul din Paris şi primeam foiţele de aur pentru icoane. Plăteam la toţi «chelnerii», dar am obţinut ce mi-am dorit pentru biserică”[21].

2. 4. Sfinţirea bisericii

Sfinţirea bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae” s-a făcut în ziua de duminică, 20 octombrie 1957. Slujba a fost impresionantă, fiind oficiată de un sobor de 120 de preoţi, în frunte cu mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului. Toţi credincioşii participanţi (peste zece mii!) erau îmbrăcaţi în costume populare tradiţionale. Autorităţile, însă, au încercat să boicoteze sfinţirea. Au tăiat limba clopotului pentru ca atunci când se va urca paracliserul să tragă clopotul să cadă peste el şi să se producă accident. Dar, din mila lui Dumnezeu, paracliserul a băgat de seamă că funia clopotului nu era aşezată cum o lăsase el şi, cercetând lucrurile, a descoperit că limba clopotului se mai ţinea doar puţin de clopot şi în felul acesta a fost evitată nenorocirea. Întrucât satul nu era electrificat, părintele Ioan cumpărase pentru iluminarea bisericii, de la nemţi, un grup electrogen, dar cei împotrivitorii au pus zahăr în benzină ca să nu mai pornească. Tot în scopul de a boicota sfinţirea, autorităţile au adus în Cugir (aproape de Vinerea) echipe de fotbal ca să joace meci, dar locuitorii din Cugir s-au dus la sfinţire, cu prapuri, nici unul nu s-a dus la meci. Au mai adus şi caravane cu teatru de păpuşi, Teatrul de Estradă din Deva, Teatrul din Petroşani şi au pus megafoanele în faţa bisericii. Până la urmă, cei care erau cu caravanele de teatru, văzând că nu merge nimeni la reprezentaţia lor, nici măcar un copil, s-au dus şi ei la sfinţire.

În timpul sfinţirii au fost în sat o sumedenie de securişti; mulţi copii de la şcoală au fost organizaţi şi duşi în anumite acţiuni pionereşti, ca să nu ia parte la acţiunea de sfinţire a bisericii. În sala mare a şcolii a fost pregătită masa pentru 500 de persoane. În timpul slujbei de sfinţire, propagandiştii, pe motiv că vor să organizeze acolo teatru, au scos toate mesele în stradă şi au aruncat mâncarea în drum. Toate aceste lucruri au rănit cumplit inima părintelui Ioan. Părintele Cornel Tomescu, fost coleg de liceu şi de teologie cu părintele Ioan, fost preot militar, era bun organizator. Când l-a văzut pe părintele cât era de dărâmat, i-a zis: „Lasă, Ioane, că mă ocup eu,

[20] ACNSAS, arhiva operativă, dosarul P15054, vol. 1, filele 102-103.
[21] Înregistrare video cu părintele Ioan Sabău din data de 16.03.2008, realizată în localitatea Obreja.

organizez eu!”[22] Astfel, s-a dus prin sat, pe la femei şi a adus covoare şi au împrăcat toată curtea şi şura şi au pregătit masa afară în aşa fel încât, în cele din urmă, totul a fost cu mult mai frumos decât dacă ar fi fost undeva în interior, a fost inedit.

Cu sfinţirea bisericii de la Vinerea nu se păstrează nici o fotografie, deoarece Securitatea a venit şi a luat filmele din aparatele celor care au fotografiat şi le-au voalat. A doua zi după sfinţire, părintele a fost arestat şi dus pentru anchetă. Ca să nu rămână Partidul de ruşine, toate cele întâmplate au fost puse pe seama părintelui, cu învinuirea că le-a făcut anume pentru a compromite Partidul. Chiar dacă au mai fost inventate şi alte motive pentru condamnarea la cei opt ani de închisoare, adevăratul motiv a fost sfinţirea bisericii din Vinerea. După sfinţirea bisericii, a fost trimis în Vinerea un anchetator, care vreme de două săptămâni a cules informaţii de la săteni, căutând pricini pentru condamnarea părintelui. După încheierea cercetărilor, anchetatorul s-a întâlnit cu unul dintre cei de la care a încercat să smulgă declaraţii potrivnice părintelui, care i-a spus: „Apăi, domnule, nu ştiu ce ştii, ce nu ştii despre popa nost’, da’ nu-i vinovat. A zidit 20 de ani la biserica asta şi nu şi-a însuşit un fir de aţă. Membrii de partid nici n-au început să zidească la Căminul Cultural, că deja unul are casă în Cugir, unul în Orăştie. Ne bate Dumnezeu dacă cârtim!”[23]. Impresionat de tot ceea ce auzise de la ţărani în timpul anchetei, anchetatorul i-a spus părintelui: „Îmi plec chipiul de ofiţer în faţa dumneavoastră. Vă admir pentru felul în care vă iubesc oamenii. Am găsit şi pricinaşi, dar adevărul e că eu i-am creat. Dumneavoastră sunteţi trup şi suflet! Aşa am vrea să fie şi membrii noştri de partid!”[24].

După ieşirea din închisoare (anul 1964), „părintele mergea, când era chemat, la diferite evenimente în Vinerea şi vorbea cu însufleţire credincioşilor, mărturisind înaintea lor: «Atât am suferit eu pentru biserica asta şi atâtea lacrimi am vărsat pe sfântă masa asta, de numa’ eu şi Maica Domnului mai ştim... » şi spunea plângând: «Vinerea mea dragă!... »”[25]

Toată jertfa părintelui Ioan pentru biserică a rămas adânc întipărită în conştiinţele credincioşilor din Vinerea, aşa cum se vede dintr-o notă informativă din data de 11.07.1967, pe care a consemnat-o un agent de Securitate la M.A.I. Direcţia Regională Hunedoara, în care sunt redate afirmaţiile cu privire la părintele Ioan, făcute de „unii laici din comuna Vinerea”: „Cu numiţii când m-am întâlnit m-au anunţat, cu o deosebită satisfacţie şi bucurie, sosirea lui Sabău din puşcărie, omul care a fost sufletul satului, reuşind să creeze cea mai frumoasă biserică din regiune în perioadele cele mai critice prin care trecea Biserica. Bura spunea: S-a sacrificat Sabău pentru Vinerea cum S-a sacrificat Hristos pentru omenire”[26].

Capitolul 3. Purtând haina de „om urmărit”

3.1. Păstor de suflete

La 1 august 1964, părintele Ioan a fost eliberat de la Aiud şi s-a întors în satul său natal, Folt. Începând cu data de 1 octombrie 1964 a fost numit preot la Bobâlna (judeţul Hunedoara).

După eliberarea din închisoare, părintele a fost permanent urmărit de securişti şi de informatori, care raportau fiecare mişcare, fiecare amănunt pe care-l sesizau în viaţa şi activitatea părintelui. Numeroasele note informative aflate în dosarul de urmărire al părintelui constituie o sursă bogată de informaţii cu privire la această nouă etapă din activitatea sa pastorală.

[22] Conform relatării doamnei Maria-Cecilia Sabău, în interviul realizat în data de 15.07.2015.
[23] Interviu cu monahul Moise de la Mănăstirea Oaşa, realizat în data de 22.09.2015.
[24] Prof. Mihai Cimbru, *Părintele Ioan Sabău*, în *Pătimitori şi pătimire în închisorile comuniste,* coordonator Pr. dr. Florin Dobrei, Editura Reîntregirea a Alba Iuliei şi Editura Devei şi Hunedoarei, 2015, pp. 225-226.
[25] Interviu cu doamna Lucreţia Herlea, realizat în data de 15.07.2015.
[26] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, 43.

Între acestea se află şi o notă extrasă dintr-o scrisoare interceptată de Securitate, scrisă de un credincios din raionul Orăştie către cineva din Baia Mare, în 13 august 1964:

„A venit şi Ionel de la închisoare, au fost toţi duminică la biserică, deşi a făcut 6 ani de închisoare este tânăr şi foarte frumos, o mare bucurie a fost pe toţi când ne-au văzut împreună. Tot mereu vin vinereni să meargă la Vinerea, a refuzat să meargă, stăruinţele sunt mari şi le pare rău de el; când a stat acasă au venit mulţime mare de oameni şi femei să îl vadă”[27].

Era în prag de iarnă şi familia părintelui nu avea nici o agoniseală. Dar, cum zice Psalmistul David: „Tânăr am fost şi am îmbătrânit, şi n-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminţia lui cerând pâine” (Psalmul 36,25), Dumnezeu poartă grijă de cei care-L iubesc şi care îşi pun nădejdea în El. Din notele informative date la Postul de Miliţie Folt, din 30 noiembrie 1964 şi 29 decembrie 1964, aflăm că după ieşirea părintelui din închisoare, „s-a format o echipă de a merge prin sat pe la toţi locuitorii pentru a strânge lemne pentru biserică şi pentru popa (...) şi nişte cucuruz ca să-l dea la popa Sabău Ioan, care a venit de la închisoare şi nu are cu ce trăi”[28]. Şi e precizată afirmaţia unui sătean că „trebuie să ajutăm pe popa Sabău Ioan, care a venit de la închisoare, că a fost «pe nedrept» închis de comunişti”[29]. Cât de tare era aprinsă inima vinerenilor de dragoste pentru păstorul lor putem vedea dintr-o notă informativă dată la M.A.I. Orăştie, în 9 ian. 1965:

„În ziua de 26 decembrie 1964, la domiciliul preotului Sabău Ioan din Folt au venit mai mulţi cetăţeni din Vinerea, la trenul de dimineaţă. Aceştia au colindat la uşa casei lui şi au refuzat să intre până la terminarea colindului, deşi li s-a deschis uşa. După terminarea colindului au intrat în hohot de plâns în casa preotului şi apoi l-au însoţit la biserică în satul Bobâlna”[30].

Aproape că nu era zi în care să nu fie vreo delegaţie, ori vreo cerere individuală către Episcopie, prin care locuitorii din Vinerea cereau să li se dea înapoi păstorul. La un moment dat a fost alcătuit un memoriu, semnat de 600 de persoane din Vinerea, adresat episcopului de la Arad[31]; dar, toate solicitările au fost respinse. Uneori, nemulţumirea vinerenilor căpăta accente de protest, cum se vede în Nota informativă din data de 23.03.1967, în care sursa informează: „Ţăranii creştini foşti greco-catolici fierb şi se luptă pe orice cale să aducă în sat pe preotul Sabău […] Au făcut nenumărate petiţii la protopopiat, episcopie etc. Când au auzit că li se va numi un preot HALMAGHI sau BUDAI, au spus: «Unguri ne trebuie nouă? Nu. Biserica este a noastră şi popa noi îl plătim, deci avem dreptul să ducem pe cine vrem» […] Pe preotul Sabău îl doresc fiindcă ştie să facă slujbe frumoase, predică frumos, îl cunosc din copilărie fiindcă a fost unicul care sub acest regim, cu riscul vieţii lui, a fost în stare să ridice o biserică frumoasă cum nu este în regiune. Micu Gheorghe îmi spunea că s-a citit o pastorală prin care preoţii din ţară făceau apel la credincioşi să-i ajute cu bani (fiindcă aveau parohii mai sărace). În biserică Micu a zis: «Nu dăm nimic, fiindcă nici mitropolia nu ne dă preot aşa cum vrem noi»”[32].

În Bobâlna existau două biserici, una mai mare, cu hramul „Sfinţii Arhangheli”, şi una mai mică, numită „Biserica de pe vale”, cu hramul „Sf. Nicolae”, care fusese lăsată cu totul în paragină. Părintele s-a ocupat mai întâi de renovarea bisericii mari şi de înzestrarea ei cu cele necesare săvârşirii slujbelor. A refăcut pictura, a electrificat biserica, a procurat mai multe rânduri de odăjdii şi un sfânt epitaf, icoane praznicare, policandru, sfeşnice, cărţi de slujbă, a împrejmuit

[27] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 132.
[28] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 101.
[29] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 102.
[30] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 100.
[31] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 52.
[32] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 56.

cimitirul cu gard de sârmă, a refăcut sculptura iconostasului, a înnoit mobilierul din biserică şi a făcut lucrări de renovare la casa parohială.

Părintele Ioan făcea catehizare cu copiii în fiecare zi. Într-una din zile, o fetiţă care locuia pe vale, i-a întins părintelui 6 lei, zicând: „Părinte, am adunat mure, le-am vândut şi am câştigat şi eu banii ăştia. Nu ne reparaţi şi nouă biserica de pe vale, ca să avem şi noi biserică?”[33] În vara anului 1967, părintele a început lucrările de renovare a Bisericii de pe vale. Enoriaşii îşi amintesc cum, în timpul lucrărilor de reparaţii, când se schimba şindrila de pe biserică, părintele însuşi, ajutat de credincioşi din Vinerea, s-a urcat pe biserică pentru a lucra la schimbarea acoperişului. Biserica a fost sfinţită în zilele 25-26 august 1984, în prezenţa unui număr foarte mare de credincioşi.

În 15 aprilie 1965 s-a făcut o verificare a gestiunii din parohia Bobâlna. Documentul întocmit cu această ocazie pune în lumină roadele activităţii desfăşurate de părintele Ioan în mai puţin de un an: „În cursul anului 1964, când parohia era administrată de către preotul ortodox Cândea Romulus din Boiu, s-au vândut lumânări în sumă de 1000 lei, iar în trimestrul I al anului 1965 s-au vândut în sumă de 2155 lei. Acest fapt se datoreşte intensificării vieţii religioase în parohie de către pr. ort. Sabău Ioan[34].

Din acelaşi document mai aflăm că: „preotul ortodox Sabău Ioan a înfiinţat în parohia Bobâlna un cor bisericesc format din circa 15 persoane, din care majoritatea sunt femei. O influenţă foarte mare a avut la formarea corului soţia preşedintelui Cooperativei Agricole de Producţie din Bobâlna. Această femeie este foarte mult apreciată de preot şi de membrii corului bisericesc. Preotul ortodox Sabău Ioan s-a pronunţat că la sfârşitul lunii aprilie a.c. va închide pregătirea coriştilor, ştie că ei vor trebui antrenaţi în campania agricolă. Conducerea Sfatului popular comunal Folt se va ocupa de soţia preşedintelui Cooperativei de Producţie de a o antrena în munca culturală din cadrul căminului din localitate”[35].

În registrele parohiei de la Bobâlna părintele a găsit însemnat faptul că în anul 1852 în această parohie s-au înregistrat 50 de de copii sub 2 ani, în 1853 au murit 41 de copii, în anul 1883 au murit 56 de copii, din care 41 au murit de vărsat de vânt. De pe urma lipsei de asistenţă medicală corespunzătoare în mediul sătesc însuşi părintele Ioan a avut de suferit, prin pierderea fetiţei Doina, în vârstă de zece luni, pe când era preot la Vinerea. Toate acestea l-au determinat pe părintele să facă demersuri pentru deschiderea unui punct sanitar în cuprinsul parohiei, pentru a fi evitate în viitor astfel de situaţii, lucru împlinit în anul 1971.

Anul 1970 a fost unul dintre cei mai grei, din cauza calamităţilor care s-au abătut asupra întregii ţări. Nici parohia Bobâlna n-a fost scutită de prăpăd. Despre felul în care enoriaşii de-aici au rezistat acestei încercări, aflăm dintr-un proces verbal, scris de mâna părintelui Ioan, în şedinţa parohială a adunării parohiale a parohiei Bobâlna, ce a avut loc, duminică 24 ianuarie 1971 în biserica parohială, după sfânta Liturghie: „Peste ţări şi mări ni s-a dus vestea despre revărsarea apelor din acest an, 1970 şi nu numai într-o parte de ţară, ci peste tot; de la pârâiaşul necunoscut pe harta geografică a patriei noastre şi până la râurile cele mai mari, peste tot, văile liniştite şi mănoase, murmurul cristalin al izvoarelor de la umbra cetinei, toate s-au înfuriat şi au revărsat potopul şi moartea, dar şi mai „peste ţări şi mări” ne-a mers vestea şi de forţa noastră morală cu care am întâmpinat aceste dezlănţuiri ale morţii peste noi. Ţara întreagă s-a transformat într-un dig de pază, într-un tranşeu de apărare, într-un şantier de reconstrucţie. Atâţia tineri s-au jertfit pe acest front moral al dăruirii de sine pentru binele obştesc. Au fost atinse şi acele culmi de

[33] Conform relatării doamnei Maria-Cecilia Sabău, în interviul realizat în data de 15.07.2015.
[34] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 98.
[35] ACNSAS, arhiva operativă, dosar I 259463, vol. 2, fila 98.

desăvârşire despre care Domnul şi Mântuitorul nostru a spus în Evanghelia Sa: «Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca viaţa lui să şi-o pună pentru prietenii săi» (Ioan 15, 13). Ca un simbol al acestor vremi de jertfelnicie, numim toate realizările noastre împlinite în mica noastre parohie în decursul acestui an încheiat şi ca o pildă pentru urmaşii noştri, că în vremuri de grea încercare nu ne-am pierdut prin pustiul steril şi istovitor al vieţii, ci ne-am regrupat forţele morale în jurul Bisericii strămoşeşti, care ne-a reaprins dragostea de semenii noştri şi, prin ei, faţă de patria întreagă. Veţi rămâne impresionaţi că, cu toată sărăcia materială a acestui an, cu un hotar inert, unde n-am văzut bobul de grâu sau de porumb, n-am gustat o poamă nealterată sau un strugure copt, n-am putut vedea nici măcar o legumă sau zarzavat, căci ce am mai semănat şi plantat după furia apelor din mai, am pierdut prin bruma şi îngheţul prea de timpuriu de la începutul lui septembrie, cu toate astea, zic, am putut să vedem şi să înregistrăm frumoase acte de dăruire în răstimpul acestui an în gestiunea noastră financiară”[36].

În arhivele de la Bobâlna se află liste cu donatorii pentru lucrările de reparaţii şi restaurare a bisericii. La loc de frunte se află părintele Ioan. O credincioasă apropiată părintelui îşi aminteşte: „Când lucra la Bobâlna, părintele îşi lăsa tot salarul la biserică, pentru construcţie. Mama părintelui se ducea la cooperativă şi dădea ouă, ca să primească în schimb zahăr, ulei, becuri şi ce le mai trebuia prin casă”[37].

După căderea regimului comunist, din decembrie 1989, activitatea părintelui la Bobâlna a mai continuat până în anul 1994, când s-a pensionat, la vârsta de 80 de ani.

3.2. „Profet în patria sa”

Aflat la vârsta despre care Psalmistul spune că nu e decât „osteneală şi durere”, purtând povara unui trup bolnav şi neputincios, părintele avea să-şi trăiască ultimii ani cu multă suferinţă morală printre consătenii săi, în satul său natal, Folt. Inima părintelui, aprinsă de dragostea de Mântuitorul Hristos şi de Biserica Sa, era toată o rană din pricina indiferenţei religioase a celor din sat. Părintele Ioan în fiecare zi mergea la biserică, de dimineaţa până la amiază şi făcea slujbă şi rugăciune, pomenea mulţime de pomelnice, dar biserica era mereu goală. În posturile mari făcea şi seara slujbă, dar în biserică erau doar îngerii lui Dumnezeu şi, cel mult, crâsnicul[38]. Iar în Postul Mare, săvârşea Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite seara, la ora 22, ca să termine şi oamenii cu treaba, cu animalele, că doar-doar vor veni şi la biserică puţin. Înainte de Sfintele Paşti, mergea zi de zi prin sat, pe la casele oamenilor, ca să spovedească pe câţi ar voi să se spovedească, deşi era mai vârstnic şi mai bolnav decât ei toţi.

Ca să nu rămână comunitatea fără Sfânta Liturghie, aşa bolnav cum era, părintele slujea în fiecare duminică Sfânta Liturghie, dar şi atunci biserica se umplea numai cu oameni veniţi din afara parohiei, care ştiau valoarea părintelui şi-l căutau.

Fiica părintelui Ioan îşi aminteşte următoarea întâmplare: „Cât de trist şi amărât a fost odată, când nimeni din sat nu s-a găsit să-i facă o prescură… Le rugase pe femeile din sat să se rânduiască şi să facă prescuri. Şi nimeni nu a făcut. Atâta a oftat, atât s-a necăjit…”[39]. Îl durea nespus de mult neputinţa de a împlini între acei oameni misiunea sa mare şi sfântă de slujitor al Domnului Hristos, de a fi gură şi inimă a Mântuitorului către inimile lor. Îl durea împietrirea lor şi căuta orice prilej să le vorbească, direct sau prin pilde, despre cele ale Împărăţiei lui Dumnezeu. În fapt, toată această durere nu era decât suferinţa Domnului Hristos pentru fiecare mădular al Său, căci părintele Ioan nu mai avea inima lui de carne, inima de om, ci inima

[36] Arhiva parohiei Bobâlna, Dosarul pe anul 1970, fila 45.
[37] Interviu cu doamna Lucreţia Herlea, realizat în data de 15.07.2015.
[38] Crâsnic = paraclisier.
[39] Interviu cu doamna Maria Sabău, realizat în data de 28.03.2015.

Domnului Hristos era şi inima lui. Şi tot ce-L doare pe Mântuitorul Hristos îl durea şi pe părintele Ioan.

În satul Folt existau două biserici, una situată mai în centru, restituită de la greco-catolici într-o stare jalnică de degradare şi alta mai în capătul satului, foarte veche, lăsată în paragină. Umilinţa în care se afla casa lui Dumnezeu nu a putut-o îndura inima de foc a părintelui. Lipsit de sprijinul celor din sat, ancorat cu credinţă în Dumnezeu şi ajutat de fiii duhovniceşti din alte parohii, părintele a început, pe rând să primenească cele două biserici. Niciodată nu a socotit că face el ceva, ci totdeauna se considera o unealtă prin care Dumnezeu lucrează. Şi, într-adevăr, Dumnezeu a lucrat, căci i-a trimis oameni cu suflet mare şi cu dragoste de Biserică, care l-au ajutat să înnoiască cele două sfinte locaşuri în mijlocul unei comunităţi blazate şi împietrite. Unul dintre aceşti oameni rânduiţi de Dumnezeu, arhitect de profesie, mărturiseşte: „Un cunoscut al meu mi-a spus într-o zi: «Vino să-ţi arăt un om sfânt în viaţă!». Eu am fost oarecum circumspect, dar fiind curios, am mers la Folt să-l văd. La prima Sfântă Liturghie la care am participat, am fost de-a dreptul impresionat să-l văd pe părintele, aşa bătrân cum era, cu Evanghelia mare şi grea într-o mână, iar cu cealaltă mână sprijinindu-se de ce putea ca să vină în faţa Sfântului Altar să ne binecuvânteze. M-a impresionat râvna şi jertfelnicia pe care le avea pentru a nu lăsa comunitatea fără Sfânta Liturghie”[40].

Mai întâi, părintele s-a ocupat de pictura bisericii din centru şi de renovarea ei. După re-sfinţirea acestei biserici, părintele şi-a îndreptat grija către bisericuţa din deal. Această biserică, încărcată de istorie, era cu totul părăsită, copleşită de mărăcini. Igrasia urcase pe pereţi până la 2,5 m, acoperişul era deteriorat şi avea tencuiala căzută. Părintele a început renovarea bisericuţei. Cu toate că era deja foarte bolnav, de trei ori pe zi părintele urca până la bisericuţa din deal, ca să vadă cum mai merg lucrările. Deşi în Folt părintele a avut soarta oricărui profet în patria sa, totuşi, cei din alte părţi îl chemau adesea să slujească şi, mai ales, să propovăduiască. Ajuns la vârstă patriarhală, prezenţa sfinţiei sale era o binecuvântare la hramuri şi la evenimentele mai însemnate.

A plecat la Cel pe Care L-a iubit şi pe Care l-a slujit o viaţă, lăsând urme adânci în sufletele celor care l-au cunoscut, l-au ascultat şi l-au iubit.

Concluzii

Am adunat aici mărturiile câtorva dintre cei care l-au cunoscut pe neobositul slujitor al lui Dumnezeu, preacucernicul părinte Ioan Sabău, dar cuvântul scris e greu să exprime emoția sfântă cu care aceștia pomenesc despre sfinția sa și lacrimile de dor și de recunoștință care au însoțit cuvintele de evocare a părintelui. Prin toată viața sa, prin adânca sa trăire duhovnicească, prin suferințele îndurate pentru credință, părintele Ioan a fost o mărturie văzută a lui Dumnezeu Cel nevăzut. Căci nu poate fi o glăsuire mai puternică a lui Dumnezeu între oameni decât aceea de a-și arăta puterea și măreția Sa prin slujitorii Săi smeriți. Preoți ca părintele Ioan sunt o dovadă vie că, potrivit făgăduinței Sale, Domnul nostru Iisus Hristos, Care a biruit lumea (Ioan 16,33), este cu noi până la sfârșitul veacurilor (Matei 28,20). Iar cele scrise aici doresc să fie un imbold pentru preoții generației actuale de a duce până la capăt, cu încredere și curaj, lupta pentru cauza lui Dumnezeu între oameni, indiferent de provocările și piedicile inerente unei astfel de slujiri, căci preoția pe care ei o poartă nu este a lor, ci este preoția lui Hristos și nu ei sunt cei care săvârșesc cele ale preoției, ci Hristos Domnul le săvârșește prin ei. Numai astfel poate fi înțeleasă minunata și neobosita râvnă a părintelui Ioan, suferințele și împlinirile sale.

[40] Interviu cu domnul arhitect Marius Pestişan, realizat în data de 29.02.2016.

BIBLIOGRAFIE:

I. Izvoare:

Biblia sau *Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, București 1995.

II. Cărţi şi studii:

1. Pr. conf. univ. dr. Florin Dobrei, *Preotul Ioan Sabău din Bobâlna (1914-2009) – un pătimitor hunedorean în temniţele comuniste*, în *Pătimitori şi pătimire în închisorile comuniste*, Editura Reîntregirea a Arhiepiscopiei Alba Iuliei şi Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, 2015, pp. 245-256.
2. Prof. Mihai Cimbru, *Părintele Ioan Sabău – un vrednic slujitor al lui Hristos şi al neamului românesc (1914-2009)*, Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, Deva, 2015.

III. Arhiva personală:

1. Interviu cu doamna Lucreţia Herlea din Vinerea, realizat în data de 15 iulie 2015.
2. Interviu cu doamna Maria, fiica părintelui Ioan Sabău, realizat în data de 27.08.2015.
3. Înregistrare video cu părintele Ioan Sabău din data de 16.03.2008, realizată în localitatea Obreja.
4. Interviu cu doamna Maria Sabău, realizat în data de 28.03.2015.
5. Interviu cu domnul arhitect Marius Pestişan, realizat în data de 29.02.2016.
6. Interviu cu monahul Moise de la Mănăstirea Oașa, realizat în data de 22.09.2015.

IV. Site-uri web:

www.formula-as.ro/2001/491/spiritualitate-39/spiritualitate-2734 (site accesat în data de 22.07.2016).

V. Arhive

1. ACNSAS, arhiva operativă, dosarul P15054, arhiva operativă, dosar I259463.
2. Arhiva parohiei Bobâlna, Dosarul pe anul 1970, fila 45.